P9_TA(2022)0292

Situace obránců původních obyvatel a životního prostředí v Brazílii, včetně zabití Doma Phillipse a Bruna Pereiry

Usnesení Evropského parlamentu ze dne 7. července 2022 o situaci obránců původních obyvatel a životního prostředí v Brazílii, včetně zabití Doma Phillipse a Bruna Pereiry (2022/2752(RSP))

(2023/C 47/16)

Evropský parlament,

— s ohledem na svá předchozí usnesení o Brazílii,

— s ohledem na své usnesení ze dne 19. května 2021 o dopadech změny klimatu na lidská práva a úloze ochránců životního prostředí v této oblasti ([1]),

— s ohledem na své usnesení ze dne 3. července 2018 o porušování práv původních obyvatel ve světě, včetně zabírání půdy ([2]),

— s ohledem na své usnesení ze dne 22. října 2020 obsahující doporučení Komisi k právnímu rámci EU pro zastavení a odvrácení globálního odlesňování na úrovni EU ([3]),

— s ohledem na prohlášení organizací Reportéři bez hranic, Unie původních obyvatel údolí Javari (UNIVAJA), Amnesty International, Survival International, Human Rights Watch a World Wide Fund for Nature o zavraždění Bruna Pereiry a Doma Phillipse.

— s ohledem na strategické partnerství EU a Brazílie podepsané v červenci 2007,

— s ohledem na pokyny Evropské unie týkající se zastánců lidských práv,

— s ohledem na Všeobecnou deklaraci lidských práv z 10. prosince 1948, Mezinárodní pakt o občanských a politických právech, Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech, Deklaraci OSN o právech původních obyvatel z roku 2007 a Deklaraci OSN o obráncích lidských práv z roku 1998,

— s ohledem na úmluvu Mezinárodní organizace práce o domorodém a kmenovém obyvatelstvu (úmluva MOP č. 169), která byla přijata dne 27. června 1989 a kterou Brazílie podepsala,

— s ohledem na ústavu Brazilské federativní republiky, zejména na článek 231 o uznání území původních obyvatel,

— s ohledem na čl. 144 odst. 5 a čl. 132 odst. 4 jednacího řádu,

A. vzhledem k tomu, že dne 5. června 2022 v údolí Javari mezi rybářskou osadou São Rafael a městem Atalaia do Norte ve státě Amazonas v severní Brazílii zmizeli britský novinář Dom Phillips, korespondent deníku *The Guardian*, a brazilský expert na otázky původního obyvatelstva Bruno Pereira, který dříve pracoval ve státním úřadu pro domorodé obyvatelstvo (Fundação Nacional do Índio, Funai); vzhledem k tomu, že jejich těla byla nalezena dne 15. června 2022;

B. vzhledem k tomu, že dne 15. června 2022 brazilská federální policie oznámila, že jeden ze dvou mužů, kteří byli zatčeni pro podezření z účasti na jejich zmizení, se přiznal k jejich vraždě;

([1]) Úř. věst. C 15, 12.1.2022, s. 111.
([2]) Úř. věst. C 118, 8.4.2020, s. 15.
([3]) Úř. věst. C 404, 6.10.2021, s. 175.

Čtvrtek 7. července 2022

C. vzhledem k tomu, že nevládní organizace Global Witness vydala zprávu, podle níž byly v Brazílii v roce 2020 zabity více než dvě desítky aktivistů působících v oblasti práv původního obyvatelstva a životního prostředí, čímž se Brazílie dostala na čtvrté místo ve světovém žebříčku zemí podle počtu takových případů, přičemž většina z těchto zločinů zůstává nepotrestána; vzhledem k tomu, že v Brazílii se téměř tři čtvrtiny těchto případů odehrávají v amazonském regionu a jejich oběťmi jsou aktivisté bojující za práva původních obyvatel;

D. vzhledem k tomu, že k postupnému zhoršování stavu lidských práv v Brazílii dochází v době, kdy jsou v zemi přijímány restriktivní legislativní změny, jsou snižovány prostředky určené pro úřady na ochranu životního prostředí a roste endemické násilí; vzhledem k tomu, že původní brazilské obyvatelstvo je terčem systematické agrese, jejich práva nejsou zaručena a stoupá počet útoků a vražd; vzhledem k tomu, že domorodé komunity v Brazílii byly disproporčně postiženy pandemií COVID-19;

E. vzhledem k tomu, že brazilská ústava přijatá v roce 1988 a brazilský právní řád zaručuje právo původních obyvatel k půdě zděděné po předcích, přičemž uznání tohoto práva není nijak časově omezeno; vzhledem k tomu, že povinností státu je toto právo upravovat a chránit;

F. vzhledem k tomu, že dne 22. října 2021 se několik místních občanských skupin zúčastnilo veřejného slyšení Meziamerické komise pro lidská práva (IACHR), kde hovořily o útocích na lidskoprávní a ekologické aktivisty v Brazílii; vzhledem k tomu, že v srpnu 2021 podal svaz organizací původních obyvatel Brazílie Articulação dos Povos Indígenas do Brasil (APIB) žalobu k Mezinárodnímu trestnímu soudu proti prezidentu Bolsonarovi, jehož obviňuje ze spáchání zločinů proti lidskosti a genocidy „na základě politik, které jsou explicitně, systematicky a záměrně namířeny proti původnímu obyvatelstvu“;

G. vzhledem k tomu, že původní obyvatelé přispívají k ochraně deštného pralesa a ostatních ekosystémů, a hrají proto velmi důležitou úlohu při snaze o zachování biologické rozmanitosti v regionu a zamezení změny klimatu; vzhledem k tomu, že Bruno Pereira a Dom Phillips se velmi intenzivně zasazovali o zachování Amazonského pralesa a jeho biologické rozmanitosti;

H. vzhledem k tomu, že Amazonský prales je největším deštným pralesem na světě, který hraje zcela zásadní úlohu při pohlcování oxidu uhličitého, snižování skleníkových plynů a zachování klimatických podmínek v regionálním i globálním měřítku; vzhledem k tomu, že údolí Javari se nachází v amazonské oblasti na hranici mezi Brazílií, Peru a Kolumbií; vzhledem k tomu, že v této oblasti žije ve světovém srovnání největší počet původních obyvatel v dobrovolné izolaci, k nimž se lze dostat pouze přes jiná území a po řece;

I. vzhledem k tomu, že stejně jako v jiných částech brazilské Amazonie dochází i v údolí Javari k ostrým konfliktům, které vyvolávají zločinecké organizace a jiní vetřelci, kteří provozují nezákonný lov a rybolov, těžbu surovin a dřeva a obchod s omamnými látkami; vzhledem k tomu, že v celosvětovém měřítku je 80 % odlesňování způsobeno přeměnou původních lesů v zemědělskou půdu za účelem produkce hovězího masa, sóji a palmového oleje; vzhledem k tomu, že odlesňování v brazilské Amazonii se prudce zvýšilo po roce 2019, přičemž v roce 2021 došlo ke skokovému nárůstu o 22 % oproti roku 2020, což bylo nejvíce od roku 2006;

J. vzhledem k tomu, že těžištěm dlouhodobých vztahů mezi EU a Brazílií by mělo zůstat prosazování a dodržování lidských práv, demokracie a právního státu, a to v souladu se závazkem EU hájit tyto hodnoty v rámci své vnější činnosti a v souladu s vyjádřením Brazílie, že má zájem se jimi řídit v rámci svého vlastního rozvoje a mezinárodní spolupráce;

1. důrazně odsuzuje brutální vraždy ekologických a lidskoprávních aktivistů a obránců práv původních obyvatel v Brazílii, naposledy vraždy novináře Doma Phillipse a aktivisty Bruna Pereiry; vyzývá brazilské orgány, aby tyto vraždy důkladně, nestranně a nezávisle vyšetřily a aby vždy důsledně dodržovaly právo na řádný proces;

2. důrazně odsuzuje rostoucí násilí, útoky a perzekuci, jejichž terčem jsou lidskoprávní a ekologičtí aktivisté, obránci práv původních obyvatel, menšiny a novináři;; vyjadřuje politování nad přetrvávající agresivní rétorikou, verbálními útoky a zastrašujícími výroky prezidenta Bolsonara; vyjadřuje politování nad sexuálním násilím a genderově podmíněným násilím páchaným na ženách, dívkách a ekologických aktivistech a obráncích práv původních obyvatel a připomíná, že toto násilí představuje závažné porušení jejich lidských práv a důstojnosti;

3. žádá brazilské orgány, aby přijaly okamžitá opatření s cílem zabránit porušování lidských práv a chránit ekologické aktivisty a obránce práv původních obyvatel; zdůrazňuje povinnosti brazilských orgánů a význam přijetí vhodných opatření na ochranu práv původních obyvatel na půdu, území a jejich tradiční zdroje obživy, jakož i na jejich ochranu před veškerými formami násilí a diskriminace; vyzývá brazilské orgány, aby provedly mezinárodní doporučení k zajištění ochrany obránců lidských práv a aby přijaly opatření s cílem zastavit pronásledování, kriminalizaci a stigmatizaci původních obyvatel a dalších tradičních komunit;

4. zdůrazňuje, že nezákonná těžba zlata ohrožuje původní lesy a biologickou rozmanitost v chráněných oblastech a vystavuje původní obyvatele působení kontaminujících látek; vyjadřuje politování nad rostoucí mírou odlesňování na územích původních obyvatel, zejména v brazilské Amazonii; vyzývá brazilskou vládu, aby posílila a lépe prosazovala právní předpisy proti nezákonnému odlesňování a těžbě nerostných surovin a hledala udržitelné alternativy k těžebním politikám, které se zaměřují na území původních obyvatel;

5. vyjadřuje politování nad tím, že současná brazilská vláda postupně ruší vládní agentury, jako je organizace Funai, která dohlíží na záležitosti původních obyvatel, a Ibama, hlavní brazilský orgán pro dohled nad dodržováním právních předpisů v oblasti životního prostředí; naléhavě vyzývá brazilskou vládu, aby obnovila a posílila kapacity těchto orgánů s cílem zajistit účinné prosazování právních předpisů v oblasti životního prostředí a práv původních obyvatel;

6. je hluboce znepokojen možnými dopady zákona PL 191/2020, kterému se říká „devastační zákon“, a zákona PL 490/2007 o vymezení území původních obyvatel; vyjadřuje hluboké znepokojení nad návrhy zákonů, které jsou v současné době projednávány v brazilském kongresu a které by mohly vést ke zvýšenému odlesňování a ničení zdrojů obživy původních obyvatel;

7. požaduje uznání a ochranu území tradičně obývaného původními obyvateli, a to i opětovným vymezením území původních obyvatel a ochranou těchto území před nezákonným zabíráním půdy; znovu opakuje, že je důležité zajistit soulad s Úmluvou Mezinárodní organizace práce (MOP) o domorodém a kmenovém obyvatelstvu (č. 169);

8. zdůrazňuje význam náležité péče podniků a udržitelné a transparentní odpovědnosti podniků jako důležitého a nepostradatelného prostředku předcházení závažnému porušováním lidských práv a životního prostředí a ochrany před ním; naléhavě vyzývá evropské společnosti, aby v rámci svých dodavatelských řetězců v Brazílii zajistily náležitou péči v oblasti lidských práv; znovu opakuje, že navrhované nařízení EU o výrobcích spojených s odlesňováním musí zahrnovat ochranu práv původních obyvatel a lidských práv a zajistit, aby při výrobě produktů uváděných na evropský trh nedocházelo k porušování práv; vyzývá Komisi, aby zajistila, že každý rámec spolupráce bude obsahovat přísná, závazná a vymahatelná ustanovení o ochraně lidských práv, včetně práv domorodých komunit, a aby prosazovala dodržování mezinárodních norem a závazků, a to i v oblasti odlesňování;

9. naléhavě vyzývá brazilskou vládu, aby splnila své závazky vyplývající z Pařížské dohody o změně klimatu; důrazně vybízí brazilský stát, aby bojoval proti trestné činnosti páchané na životním prostředí a uplatňoval nový udržitelný přístup k Amazonii s cílem splnit podmínky stanovené v přístupovém plánu Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD) a dosáhnout úplného souladu s normami OECD, aby tak splnil podmínky pro přijetí do této organizace;

10. vyzývá Evropskou službu pro vnější činnost a členské státy, aby nadále podporovaly občanskou společnost a environmentální a humanitární organizace a upřednostňovaly prosazování lidských práv, demokracie, právního státu, rovnosti a svobody sdělovacích prostředků v Brazílii a aby spolupracovaly s mezinárodními partnery na prosazování těchto cílů; žádá delegaci EU v Brazílii, aby pozorně sledovala stav demokracie v této zemi a poskytovala logistickou a technologickou podporu lidskoprávním a ekologickým aktivistům a obráncům práv původních obyvatel; vyzývá Komisi, aby zajistila, že její pomoc v oblasti spolupráce bude intenzivněji podporovat občanskou společnost, zejména lidskoprávní aktivisty a obránce práv a tradičních komunit; vyzývá delegaci EU a členské státy s diplomatickými misemi v Brazílii, aby v plné míře uplatňovaly obecné zásady EU týkající se obránců lidských práv a aby jim poskytovaly veškerou náležitou podporu;

Čtvrtek 7. července 2022

11. pověřuje svou předsedkyni, aby předala toto usnesení místopředsedovi Komise, vysokému představiteli Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku, Radě, Komisi, vládám a parlamentům členských států, zvláštnímu zástupci EU pro lidská práva, dočasnému předsednictví Společenství latinskoamerických a karibských států, generálnímu tajemníkovi Organizace amerických států, Evropsko-latinskoamerickému parlamentnímu shromáždění a prezidentovi, vládě a Kongresu Brazílie.